

REVISTA ▶ DIVULGACIÓ

Per més que les fronteres intentin separar realitats, s'entossudeixen a persistir. Això explica, per exemple, que en llocs com Perpinyà es continuï parlant català, encara que sigui poc, malgrat el que va passar el novembre del 1659

Història

TRACTAT DELS PIRINEUS: CATALUNYA DIVIDIDA

Xavier Carmaniu

Quan es mira el mapa polític de l'Àfrica o el d'Amèrica del Nord és fàcil adonar-se que aquelles fronteres tan rectes, traçades amb tiralínies, són artificials, fruit dels interessos de països que decideixen dividir terres sense tenir en compte la realitat dels seus habitants. Grups culturals, ètnics o religiosos acaben separats perquè algú dibuixa una ratlla en un mapa a la taula d'un despatx.

En realitat no cal anar tan lluny. A Europa també ha passat, tal com es va poder comprovar a l'article dedicat a Bielorrússia. I succeiria el mateix si ens fixéssim en Polònia, Escandinàvia, les repúbliques bàltiques, els Balcans... i també en els casos d'Espanya i França. El novembre del 1659 van acordar establir la seva frontera als Pirineus i, per tant, el nord de Catalunya va passar a mans gal·les. Només hi havia un petit detall: no es va comunicar als afectats.

Tot va començar quatre dècades abans, quan el 1618 va esclatar la guerra dels Trenta Anys. En realitat, no va ser un sol conflicte armat constant, sinó diferents enfrontaments entre cases reials que intentaven imposar la seva hegemonia a Europa. La religió actuava com a catalitzador perquè els bàndols enfrontats s'aplegaven a l'entorn del catolicisme i el protestantisme.

Els primers anys l'acció es va centrar en les actuals Txèquia, Dinamarca i Suècia, per després passar al Bàltic. Al-

tres zones involucrades van ser les protestants Províncies Unides dels Països Baixos, que no reconeixien l'autoritat de la casa reial espanyola dels Àustries (catòlics) i actuaven com a república. Felip III va intentar recuperar el control d'aquells territoris però no ho va aconseguir. Una de les raons que ho expliquen és que França, amb el famós cardenal Richelieu actuant com a primer ministre de Lluís XIII, va immiscir-se en els afers espanyols per debilitar la seva posició i apoderar-se dels seus dominis.

Una de les maniobres franceses més sonades va ser donar suport als catalans durant la revolta dels Segadors, un episodi que ja explicarem amb detall en una altra ocasió. Richelieu els va garantir protecció i ells s'ho van creure. Com a resposta, el 1648 la corona espanyola va implicar-se en la guerra de religió franceses per desestabilitzar els veïns.

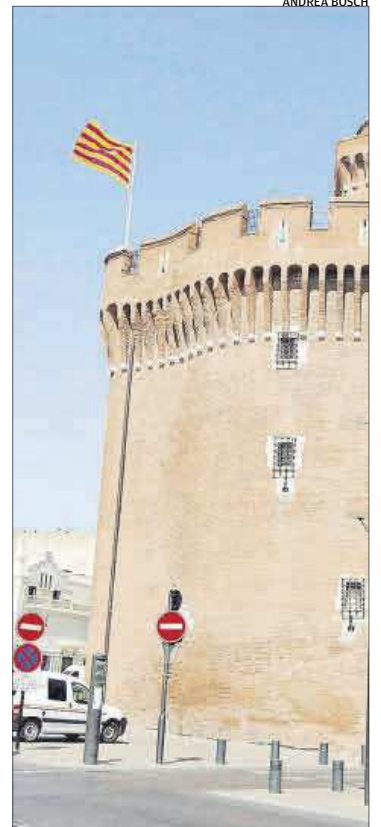
En aquell moment Europa estava exhausta i es va signar la pau de Westfàlia. Era el final de la guerra dels

LLÍVIA

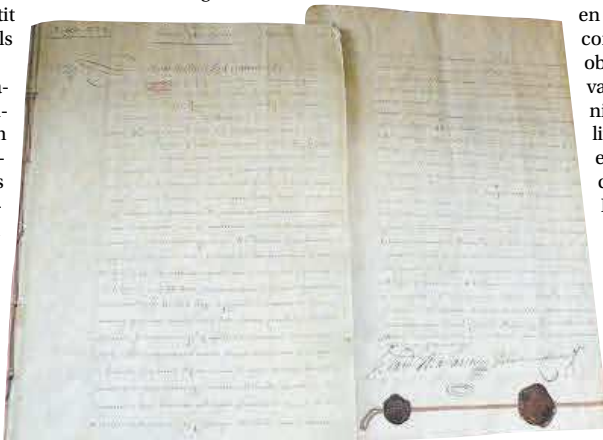
UNA VILA SOTA DOMINI ESPANYOL

▶ **JUT ET HENDRERIT NISL.** El tractat del Pirineu va tenir un especial efecte per a Llívia, que en teoria hauria de ser francesa però que continua sota domini espanyol perquè al text només es parlava de pobles i aquest municipi tenia el títol de vila des del 1528. En moments complicats això ha afectat la vida de Llívia, per exemple amb les restriccions de mobilitat internacional de la pandèmia.

Trenta Anys. Entre moltes altres conseqüències, va suposar el naixement de nous països com Suïssa (tot i que encara no amb les fronteres actuals) i la independència de les Províncies neerlandeses. Espanya, per tant, en sortia perjudicada i va decidir continuar lluitant en una guerra oberta contra França que, a més, es va aliar amb Anglaterra, que pretenia una part de Flandes. Les hostilitats van durar 10 anys, fins que, el 1658, la corona espanyola va caure derrotada a Dunkerque. Llavors va haver de negociar un acord que seria conegut com el tractat dels Pirineus; perquè atenia la demanda francesa de poder controlar el Conflent, el Capcir, el Rosselló i mitja Cerdanya. La teoria política de l'època defensava l'existència d'unes fronteres «naturals», que servien per delimitar els estats. Des de París, quan

Una bandera catalana al Castelllet, a Perpinyà

Còpia del tractat dels Pirineus al Musée des Archives de París

CHRISTOPHE MARCHEUX ES MIRAVA AL SUD ES CREA

que aquell era el paper que havia de jugar la serralada pirinenca.

Sobre el paper, els gals es comprometien a respectar les institucions pròpies dels territoris annexionats. Un any més tard, però, les va dissoldre sense contemplacions i va començar un procés d'assimilació cultural per homogeneïtzar tot França, fent desaparèixer la llengua pròpia de la Catalunya del Nord. De la mateixa manera que es va fer en altres regions com ara a la Bretanya amb el bretó. Tot i que pràcticament ho van aconseguir, malgrat el pas dels segles no han desaparegut del tot.

La negociació entre França i Espanya es va portar en secret i sense consultar les Corts catalanes, contravenint les lleis de l'època. Els habitants de les regions annexionades no ho van saber fins que l'Administració francesa s'hi va desplegar el 1660; però és que oficialment no es va comunicar l'existència del tractat fins al 1702.

Ja se sap que quan les potències vencedores prenen decisions poc importa el que pensin els afectats.